

Spel med döden

Spel med döden

drama av Christian Lanciai (2014)

Personerna:

Charles, impresario

Elizabeth

Publikmedlemmar

en läkare

Tom

Nancy

Kit

Judy

George

Julia

Tony

Handlingen utspelar sig mestadels i Cornwall vid kusten 1943-45.

Akt I scen 1. Framför ridån.

Applådåskor. När de gradvis lägger sig kommer Charles ut framför ridån.

Charles Efter denna minnesvärda konsert är det vår smärtsamma plikt att meddela, att detta var Elizabeth Winslops sista konsert.

spridda röster Nej! Nej!

en annan Det kan vi inte godkänna!

andra Da capo! Da capo! (*med flera protesterande röster*)

Charles (lugnar dem) Det är ett krig på gång, och det är ingens fel. Elizabeth har beslutat sig för att ställa upp för kriget och spela för trupperna tills det är över.

en röst Kommer hon tillbaka sedan?

Charles Det är bäst hon själv får svara på den frågan. (*släpper fram Elizabeth från inifrån scenen. Till Elizabeth*) Det är bäst du förklarar för dem.

Elizabeth Ärade publik, tack för er varma uppskattning! Men jag kan inte stanna hemma och slå dank när det pågår ett krig för vår överlevnad! Därför måste jag göra en insats där jag kan.

rösten Bara du kommer tillbaks till oss sedan.

Elizabeth Det får vi se när kriget är över. Ingen vet ju hur långt vi har kvar. (*smiter in bakom scenen igen*)

Charles Det är allt just nu, mina damer och herrar. Nästa konsert blir om en vecka. (*smiter in han också*)

(*Scenen öppnar sig för en sjukhusmottagning. Elizabeth sitter där hos en läkare.*)

läkaren Jag beklagar, fröken Winslop, men ni kan inte träda i tjänst. Ni hade visst scharlakansfeber som tonåring?

Elizabeth Ja, men det var väl ingenting?

läkaren Tyvärr har det satt spår i ert allmänna hälsotillstånd som hindrar er från någon fast tjänst, allra minst i kriget.

Elizabeth Men jag har gett upp min karriär för att göra vad jag kan för mitt land!

läkaren Ni kan fortfarande spela piano. Det kan ni till och med göra för trupperna utomlands. Men ni måste ta det lugnt. Ingen fast tjänstgöring är möjlig för er.

Elizabeth Men vad är då felet?

läkaren Det vill ni inte veta. Om ni ändå nödvändigt måste insistera på att få reda på det, får ni kontakta vår överläkare. Jag råder er att ta er en lång ledighet och njuta av livet, helst ute i friska luften, under en lång semester varunder ni unnar er allt. Det kommer han också att råda er till.

Elizabeth Är det så allvarligt?

läkaren Ni är allvarligt överansträngd och kan inte göra någon form av krigstjänst. Det finns en liten möjlighet att ert tillstånd kan förändras till det bättre om ni lyder vårt råd. Men varje form av ansträngning, känslostress och risk för upprördhet måste vara utesluten.

Elizabeth Jag ska tala med överläkaren. Jag har rätt att få reda på allt.

läkaren Det har ni. Jag beklagar, miss Winslop. Men ni kan som sagt ännu spela piano.

Elizabeth (lägre och allvarligare) Är jag döende?

läkaren Ja, miss, ni är döende, och endast ett mirakel kan ändra på den saken.

Elizabeth Tack för att ni ändå vågar vara ärlig.

läkaren Jag råder er att resa vart ni helst av allt önskat att få resa – inom landets gränser.

Elizabeth Då får det bli Cornwall. Jag behöver att få se och umgås med havet.

Scen 2. Ett pensionat vid kusten, med bar.

Tom Jag vet vem hon är.

Nancy Är hon någon kändis?

Tom Det är det hon är.

Nancy Vad är hon känd för?

Tom Hon spelar piano.

Nancy Tror du inte jag vet det? Det är ju det enda hon gör här.

Tom Men varför skulle hon komma hit och spela piano? Kan du bli klok på det?

Nancy Det är just det jag har undrat. Vad tusan gör hon här när hon måste spela bättre hemma?

Tom Det är det jag försöker klura ut.

Nancy Har du lyckats då?

Tom Nej. Men jag vet vem hon är.

Nancy Vad hjälper det när vi inte vet varför hon är här?

Tom Pass på. Här kommer hon.

Har ni sovit gott, miss?

Elizabeth (*kommer in*) Tack, havsluften förrättar underverk. Jag har aldrig sovit så gott förut.

Tom Jag hoppas ni ska stanna länge här.

Elizabeth Det är risk för det.

Tom Alla är nyfikna på varför en berömd pianist kommer hit. Jag gissar att det är en hälsosak. Är det lungorna?

Elizabeth Nej, det är inte lungorna.

Tom Ursäkta min nyfikenhet.

Elizabeth Mina lungor är det friskaste jag har, emedan jag aldrig rökt i hela mitt liv, och det har jag inte gjort för att jag har extremt känsliga lungor. När jag blir förkyld tar det månader innan jag slutar hosta. Därför har jag aldrig rökt, och därför har jag friska lungor.

Tom Som sagt var...

Nancy Vi har en annan dagdrivare här som ni, men det är bäst att jag varnar er för honom. Han är en sol-och-vårare.

Elizabeth Då skall jag inte falla för honom. Hur ser han ut?

(*Kit har visat sig vid fönstret och lyssnar med stort intresse diskret till konversationen.*)

Nancy (*ser honom*) Ni känner igen honom när ni ser honom, för hans charm sticker av från mängden.

Elizabeth Beskriv då denna försåtliga fara för mig, så att jag kan undvika den.

Nancy Det är det ni inte kan, om jag känner honom rätt.

Elizabeth Säg då åtminstone vad han heter.

Kit (*svingar sig in*) Kit, till er tjänst.

Elizabeth Har ni stått och lyssnat?

Kit Jag kunde inte motstå frestelsen.

Elizabeth Är ni då så farlig som Nancy här säger?

Kit Farligare. Jag bringar alla på fall, men mest av allt mig själv.

Elizabeth Ni låter som om det var en sport.

Kit Nej, det är mitt yrke.

Elizabeth Ännu värre.

Nancy Han är ortens värsta skojare. Tro inte ett ord av vad han säger.

Elizabeth Om *det* är hans yrke så har han väl inget yrke?

Nancy Riktigt. Han är bara föredetting.

Elizabeth (*vänder sig till honom*) Det kan bara betyda en sak, en välskapt ung man som ni med alla sinnen i behåll. Ni måste ha spolats upp av kriget.

Kit Vi har en riktigt Sherlock Holmes här, Nancy, fast i kjolar. Er iakttagelseförmåga är imponerande för en kvinna.

Elizabeth Inte iakttagelse. Intuition.

Kit Och ni då? Ni är inte bara här för den friska luftens skull, eller är ni?

Elizabeth (*ser bort*) Nej, även jag är på permission.

Kit Men inte från kriget.

Elizabeth Jag ville ut i kriget för att hjälpa till, och det är möjligt att jag ännu kan bege mig dit, men bara som pianist.

Kit Jaha! Det är ni som spelar piano här!

Elizabeth Klinkar litet ibland.

Kit Nej, ni är professionell. Det har jag själv hört på avstånd.

Elizabeth Man får inte låta fingrarna gå i träda. Jag nöjer mig med att bara hålla i gång grunderna.

Kit Alltså hela den stora pianokonsertrepertoaren.

Elizabeth Bara de vackraste.

Kit Och litet till. Nancy, kan du förfriska oss med några drinkar? (*Nancy går.*)

Elizabeth Jag dricker egentligen inte. Det går inte ihop med musikens krav på precision.

Kit Men ni är ju på permission. En liten sherry går alltid ner.

Elizabeth Det får bli det i så fall. Har ni ingenting annat att göra än att dricka?

Kit Jo, jaga flickor.

Elizabeth Vilket gör ni helst?

Kit Båda – i kombination.

Elizabeth Och ni avverkar båda med samma lätthet?

Kit Inte alls. Bara drinkarna blir omskakade.

Elizabeth Så flickorna är lättare?

Kit Skämt åsido – här kommer drinkarna. (*Nancy kommer med två sherryglas*)

Elizabeth Skål då, – Kit, men vad ska vi skåla för? Era lätta flickor?

Kit Hellre de svåra.

Elizabeth Finns det några svåra?

Kit Ja, dem som man inte omedelbart kommer åt, som ni, till exempel.

Elizabeth Jag är svårfångad, för jag är redan fångad av musiken – dess värre för livet.

Kit Är det ett lyckligt äktenskap?

Elizabeth Jo, men det kräver mycket jobb.

Kit Inga avslappningsövningar?

Elizabeth Nej, bara grovarbetningar.

Kit Och det gör ni frivilligt?

Elizabeth Man kan verkligen fråga sig varför, – (*ser bort*) nu när det inte längre spelar någon roll.

Kit Varför spelar det ingen roll?

Elizabeth Jag skulle ha dragit ut i kriget och hjälpt till som sjuksköterska, men jag fick inte.

Kit Varför fick ni inte?

Elizabeth Man menade att jag skulle göra större nytta som pianist.

Kit Då är vi båda här, strandsatta av ett krig som inte behöver oss.

Elizabeth Det ser inte bättre ut.

Kit Botten upp? (*De tar botten upp.*) En till?

Elizabeth Varför inte. Den läskar. (*Han fyller på.*) Och ni då? Varför är ni onyttig för kriget?

Kit Jag var flygare. Jag borde ha störtat men gjorde det tyvärr inte.

Elizabeth Varför inte?

Kit Därför att jag överlevde.

Elizabeth Naturligtvis, men varför hade ni inte velat överleva?

Kit Därför att jag inte får flyga längre.

Elizabeth Jag förstår.

Kit Nej, det gör ni inte, men det spelar ingen roll. Det kanske är bättre att ni inte förstår.

Elizabeth Då är det ömsesidigt.

Kit Alltså är ni också i en situation.

Elizabeth Det kan man kalla det.

Kit Det är bra. Säg inte mer. Jag lovar att varken vara nyfiken eller forska i saken.

Elizabeth Det är ömsesidigt. (*Judy visar sig.*)

Kit Men här har vi nu min situation.

Judy Jag ser att du redan lagt beslag på ortens nya oskuld.

Elizabeth Oskuld? Varför det?

Judy Du är nyanländ och vet ingenting om den här trakten. Det kallar jag en oskuld.

Kit Skräm inte bort henne. – Det här är Judy, förlåt, hur var namnet?

Elizabeth Elizabeth. Kalla mig Lizza. Det gör alla vänner. (*skakar hand med Judy*)

Tack för varningen, Judy, men jag brukar inte falla för vem som helst.

Kit Så jag är bara vem som helst?

Judy Du är oförbätterlig, Kit. För en gångs skull högg du i sten.

Kit Hur går din pjäs? Har du hittat alla rollerna?

Judy Nästan.

Kit (*förklarande för Lizza*) Judy sätter upp en friluftspjä till sommaren. Det är alltid Shakespeare.

Elizabeth Är ni regissör?

Judy Vid behov till äventyrs ibland.

Elizabeth Jag misstänkte nästan Kit här för att vara någon sorts skådespelare.

Judy Inte alls. Han kan bara spela apa.

Elizabeth Varför är han då inte med i pjäsen?

Judy Därför att där ingår inga apor. Han skulle bara förstöra den.

Elizabeth Kan man spela apa på scen kan man spela allt.

Kit Riktigt, Lizza!

Judy Jag har bättre nytta av Kit som konsult. Ibland har han ställt upp som sufflör. Han kan aldrig lära sig komma ihåg repliker, men han är bra på att läsa.

Kit En drink, Judy?

Judy Gärna det. *(tar fram en cigarett och skall tända den)*

Kit *(hindrar henne)* Inte här, Judy.

Judy *(nästan stött)* Hur så?

Kit Lizza har känsliga lungor.

Judy *(lägger genast ner cigarett)* Jag förstår. Är det därför ni är på rekreation?

Elizabeth Inte enbart.

Judy Utan?

Kit Hon är på en liknande permission som jag.

Judy Problem?

Kit Förhoppningsvis övergående, eller hur, Lizza?

Elizabeth Jag hoppas det.

Judy Så spännande. *(en frågande blick mot Kit. Han skakar nekande på huvudet.)*
(till Elizabeth) Kit och jag är barndomsvänner. Vi har praktiskt taget vuxit upp tillsammans.

Kit Hon har aldrig vuxit ifrån att hålla efter mig, som en stora syster.

Elizabeth Behövs det?

Judy Det har alltid behövts. Han har alltid varit ökänt svag för flickor.

Kit Som Byron sade, det är inte mitt fel, ty jag behöver inte jaga dem, då det är de som kommer till mig.

Elizabeth Inte jag.

Kit Jag tackar min goda försyn att ni redan har en annan älskare.

Judy Är han här?

Kit Ständigt närvarande. Lizza är gift med musiken.

Judy Då är hon räddad.

Elizabeth Jag hoppas det – eller förlorad.

Kit Det kommer på ett ut.

Judy Kom, Kit. Jag behöver ett råd för föreställningen.

Elizabeth Vad sätter ni upp?

Judy Det kortaste dramat.

Elizabeth Macbeth?

Judy Nej, Stormen.

Elizabeth Ja, det passar ju bra här.

Kit Ursäktar du oss, Lizza?

Elizabeth Naturligtvis. Jag måste ändå gå och öva nu.

Judy Vad spelar du?

Elizabeth Piano. Tillnyktringsövningar efter drinken. Sedan får vi se.

Kit Hon komponerar själv, har jag hört.

Elizabeth Bara till äventyrs. *(går)*

Judy Du spelar bra.

Kit Det gäller att luras så länge det går.

Judy En dag går det inte längre.

Kit Då är jag helst död.

Judy En dag i sänder, Kit. Kom. Det gäller Calibans utstyrsel.

Kit Är han inte bäst naken?
Judy Det är det som är frågan. Själv vill han vara zigenare.
Kit Det enda han inte kan vara är kvinna.
Judy Då blir han nöjd om han får vara allt annat. (*tar Kit under armen och går ut med honom.*)

Akt II scen 1. Den öppna teaterscenen med havet och klipporna i bakgrunden.

George Hur mycket monster skall jag vara egentligen?
Julia Så mycket som möjligt, för jag ska ju vara motsatsen.
George Jag kan ju inte vara hur omänsklig som helst.
Julia Men Caliban *ska* inte vara mänsklig.
George Talar han då inte med mänsklig stämma?
Julia Kom ihåg, George, att du är son till en häxa och en fisk. Hur kan du väl vara det minsta mänsklig då?
George Även häxor är mänskliga, för bara människor kan vara häxor. Och hon är min moder. Hur kan jag vara annat än mänsklig med en mänsklig moder?
Julia Men du *får* inte vara mänsklig!
George Vem kan hindra mig? Bara för att du ska vara så idealisk som möjligt som fladdrande ande ska jag inte behöva kräla i stoffet som någon sorts kräldjur för det.
Julia Här kommer Judy nu. Det är hon som får avgöra saken.
Judy (kommer in med Kit) Grälar ni nu igen?
George Hon vill inte låta mig vara mänsklig. Jag ska vara någon sorts avgrundsmisfoster bara för att hon ska få framstå som desto finare.
Julia Men det är ju så Shakespeare har skrivit det!
Judy Vad är problemet?
Julia Han vill inte samarbeta.
George Vill *du* det då?
Judy Barn, ni slipper inte varandra, ni har dialoger och diskussioner med varandra, så ni *måste* tåla varandra, även om ni inte gör det. Bara för att ni inte drar jämnt behöver ni inte dra in det i era roller. Rollerna är ju till för att man ska spela andra roller än sig själv!
Julia Försök få kannibalen att fatta det.
George (arg) Det står ingenstans hos Shakespeare att Caliban är kannibal!
Julia Varför skulle han annars heta Caliban?
Judy Bråka inte nu, utan spela teater!
George Bara om jag får visa mig hur mänsklig jag vill!
Judy Naturligtvis får du det. Vem kan förbjuda dig?
George (pekar på Julia) Hon där.
Judy Julia, är det du eller jag som är regissör här?
Julia Jag har aldrig ifrågasatt din regi.
Judy Bråka inte med Caliban då.

Julia Det är ju han som bråkar med mig!

George Feminist! Bara för att jag är karl får jag inte vara mänsklig!

Judy Julia och George, låt oss komma överens om detta en gång för alla. Caliban är ett mellanting mellan djur och människa som dock strävar efter att få bli en mänsklig människa. Det är det som gör honom intressant och som vinner åskådarnas sympatier för honom. George, låt Ariel få sväva ut som älva så mycket hon vill, så låter hon dig kanske få försöka vara så mänsklig som Caliban vill.

George Det kan jag gå med på. Det är väl en rimlig kompromiss, Julia?

Julia Bara du inte tafsar på mig, så.

George Varför skulle jag inte få göra det ibland? Vi är ju gifta med varandra.

Julia (nästan skriker) INTE PÅ SCENEN!

Judy (efter en kort tystnad) Är ni nöjda nu? Kan ni komma överens?

Julia (moloken) Tills vidare.

George Jag lovar att inte slå dig på baken.

Julia Alltid något.

Kit (till Judy) Var det sådana här problem du ville jag skulle blanda mig i?

Judy Nej. Jag ville bara ha dig som moraliskt stöd. Skådespelare är hopplösa fall ibland.

Kit Men dessa är ju bara amatörer.

Judy De spelar ändå teater, hetsar upp sig över att få göra sig till, märker inte själva hur de får manér och divalater, och så kan vad som helst hända i form av nycker och oberäknelighet. Vad är det nu med den här pianisten?

Kit Hon har precis kommit. Jag vet ingenting om henne.

Judy Du menar att du inte lagt an på henne? Ni verkade redan som ett par.

Kit Judy, du äger mig inte.

Judy Nej, och ingen annan heller.

Kit Kan jag då inte ens fälla en komplimang till en trevlig dam utan att du får dagen förstörd av svartsjuka?

Judy Jag måste betrakta henne som farlig och även skydda henne. Hon vet ingenting om dig.

Kit Det är meningen. Det vill jag inte att hon ska veta heller.

Judy Hon kommer hit fullkomligt grön och är kanske till och med oskuld, och så råkar hon ut för dig som det första hon gör.

Kit Jag har absolut inga planer på henne.

Judy Försök inbilla *hennes* det. Har du inte sett hennes ögon, hur de skimrar när hon betraktar dig?

Kit Jag tyckte hon verkade ganska så på defensiven.

Judy Ju mera de verkar det, desto mer intresserade är de.

Kit Hon har ingenting att frukta från min sida.

Judy Det säger du nu innan hon har fallit.

Kit Judy, du vet hur det är. Även om jag inte kan avslöja min situation för en främling skulle jag aldrig kunna bedra henne heller.

Judy Jag känner dig, Kit. Du känner inte dig själv. Kvinnorna känner dig, men du kan aldrig genomsåda dig själv, inte ens med din nya syn.

Kit (nästan förargad) Det här leder ingenstans. Jag går tillbaka upp.

Judy Till henne?

Kit Om du inte har mera behov av mig som moraliskt stöd för din uppsättning ber jag dig låta mig gå och lyssna på vacker levande musik som omväxling mot dina stormar.

Judy Jag vill inte såra dig.

Kit Varför gör du det då? (*går uppretad*)

Judy (efter honom, utom hörhåll) Därför att jag älskar dig. (*återvänder till skådespelarna*)

Tony Ska vi repetera idag eller inte?

Judy Det är bra, Prospero. Vi kör från början, din första scen med Ariel. (*Skådespelarna ställer upp sig, och Judy gör sig redo att regissera.*)

Scen 2. Pensionatet.

Tom i baren. På avstånd hörs Elizabeth spela *Cornish Rhapsody* på piano.

Nancy Slutar hon aldrig?

Tom Det ska vi vara tacksamma för. Vi får troligen inte behålla henne så länge.

Nancy Hon håller ju på varenda dag.

Tom Ja, det håller henne levande, men hör du inte undertonerna?

Nancy Vilka undertoner?

Tom Jag hör ett ständigt underliggande lidande i hennes sätt att spela.

Nancy Jag hör bara att det aldrig tar slut. (*Kit kommer.*) Seså, du har fått dagens kund.

Tom Det gör mig ont om honom också.

Kit Jag hör att hon har satt i gång igen.

Tom Jag sa just det till Nancy, att vi får vara tacksamma så länge hon spelar, för när hon slutar blir det tyst.

Kit Tycker du inte om musiken, Nancy?

Nancy Den påminner mig om min man.

Kit Tycker du inte om att tänka på honom?

Nancy Det är inte det. Jag tycker inte om att bli påmind om att jag saknar honom. Och han är inte den enda som inte kommer tillbaka. De flesta kommer inte tillbaka. Bara du kom tillbaka, Kit, och det är det många som undrar varför.

Kit Jag fick inte lov att flyga längre, Nancy.

Nancy Men du gör ingenting annat heller. Du skulle kunna göra vapenfri tjänst eller sköta radarbevakning eller något sådant, men du gör ingenting för att hjälpa oss vinna kriget.

Tom Sluta nu, Nancy.

Nancy (till sig) Jag kan bara inte förlåta kriget att det tog min man ifrån mig. (*gömmet huvudet i händerna och skyndar ut.*)

Kit Det är dags, Tom.

Tom Den vanliga ransonen?

Kit Ja. Det är dags för det dagliga försöket att glömma kriget.

Tom Gör inte whiskyn bara saken värre?

Kit Naturligtvis. Det är därför jag dricker. Det *ska* göra ont. Det är det som är meningen med självplågeri. Annars glömmet man att man lever fast man borde vara död.

Tom Nu blir han morbid igen.

Kit Är det så konstigt? Jag får inte vara med i kriget. Jag är oduglig. Det enda jag kunde var att flyga och bomba skiten ur tyskarna, och det gjorde jag bra, och ingenting annat dög jag till, och det enda bra jag har gjort i livet får jag inte göra längre. Vad kan jag då bli annat än självdestruktiv?

Tom Kriget har nått sin kulmen, och tyskarna är egentligen redan besegrade, men de enda som inte fattar det är de själva, så de fortsätter att slåss av ren stollig fåfänga när det enda vettiga de kunde göra vore att överge kriget för freden. Det är bara en tidsfråga, *Kit*. Sedan slipper du plågas längre av att du inte får vara med och mörda.

Kit I krig är det inte en fråga om att mörda, bara döda.

Tom Vad är skillnaden?

Kit Man mördar med avsikt. I krig dödar man för att man måste. Annars blir man dödad själv eller förlorar man kriget. Därför är det en plikt mot ens fosterland att döda urskiljningslöst i krig så många som möjligt.

Tom Och det beklagar du att du missar?

Kit Jag beklagar att jag måste känna mig onyttig och föraktad av mina landsmän för att jag inte deltar. Jag är inte mer än en feg drönare i allmänhetens ögon.

Tom De förstår inte din situation.

Kit Och det hoppas jag de fortsätter med, för jag vill inte stå för den.

Tom Hon har slutat. Då kommer hon nog ner.

Kit Dricker hon också?

Tom Nej, hon bara spelar. Det är hennes berusning och verklighetsflykt. Hur gick det på Judys repetition?

Kit Det vanliga tjafset med skådespelarna, som låter tillgjordheten stiga dem åt huvudet, så att deras egensinne förblindar dem.

Tom Det är väl det som är teater?

Kit Fråga inte mig. Jag kan inte förstå mig till andra roller än den jag aldrig kan slippa.

Elizabeth (kommer ner) *Kit!* Står du här vid baren? Är du inte nere vid repetitionen?

Kit Jag behövdes inte där längre. De bara grälade, och jag kan inte tåla gräl.

Elizabeth Så du flyr från striden.

Kit Var det en gliring?

Elizabeth Nej, *Kit*, inte avsiktligt. Ursäkta om det blev det oavsiktligt.

Kit Jag förstår.

Tom Vad *Kit* än är så inte är han feg.

Kit Nämn inte det ordet!

Elizabeth (till Tom) Har han druckit?

Tom Lagom.

Elizabeth Jag vill inte reta dig, Kit, men vad är problemet?
 Kit Vilket problem?
 Elizabeth Varför är du inte med i kriget, en grann ung man som du i sin bästa ålder?
 Kit (slänger glaset i väggen i vrede så att det går i tusen bitar) Därför att jag är feg och inte vågar strida och vägrar försvara mitt fosterland! (försvinner ursinnig)
 Elizabeth Vad är det med honom? Vad lider han av?
 Tom Det får jag inte avslöja. Tystnadsplikt. Han vägrar tala om det själv.
 Elizabeth Men det finns en anledning?
 Tom Bara han kan tala om den i så fall.
 Elizabeth Är han sjuk?
 Tom Inte alls.
 Elizabeth Då är han i alla fall i en bättre situation än jag.
 Tom Vi är alla i världens taskigaste situation så länge kriget håller på.
 Elizabeth Så du tror det blir bättre sedan?
 Tom Det kan ju inte bli sämre.
 Elizabeth Jo, Tom, det kan alltid bli ännu sämre. (lämnar och går ut efter Kit)
 Tom Man kunde nästan tro det här var något slags sanatorium med alla dessa förtvivalade patienter. (sköter om baren)

Akt III scen 1. Judys hem.

När Judy kommer hem sitter Kit vid bordet.

Judy Var det inte roligt hos pianisten?
 Kit Det är inte roligt hos någon.
 Judy Är det bara därför du alltid kommer till mig?
 Kit Du känner mig, Judy, sen barnsben, jag vet att jag alltid kan lita på dig, för det har jag alltid kunnat hittills, och vi klarar oss tillsammans då vi aldrig blivit mer än bara kompisar. Jag hoppas bara att det får fortsätta på det sättet.
 Judy Det kan du alltid lita på, som du alltid kunnat hittills.
 Kit Jag blev lite osäker när du gav uttryck åt svartsjuka över Lizza.
 Judy Hon är en främling. Hon har ingenting här att göra. Hon vet ingenting om oss och livet här. Man frågar sig varför hon över huvud taget kom hit.
 Kit Havet. Naturen. Friheten. Inget krig. Lugn och ro. Idyll. Trevliga människor. Vad mer kan du begära?
 Judy Men hon är konsertpianist och borde spela för trupperna ute i världen.
 Kit Har du inte frågat henne varför hon inte gör det?
 Judy Hon undviker frågan. Vet hon något om dig?
 Kit Ingenting.
 Judy Då går du säker för henne. Går hon säker för dig?
 Kit Nu börjar du igen, Judy. Vill du direkt forcera mig in i hennes armar med din svartsjuka?
 Judy Det är det sista jag vill.

Kit Varför gör du det då?
Judy För att jag älskar dig.
Kit Det skulle du aldrig ha sagt.
Judy (*faller ner på knä för honom, full av ånger*) Bara som vän, Kit, bara som vän! Kanske nästan som en broder. Vi har ju växt upp tillsammans.
Kit Du är rädd för att förlora mig.
Judy Naturligtvis!
Kit Ändå vet du att du måste förlora mig. Ingenting kan hålla mig kvar.
Judy Vi tänker hålla dig fast vid livet så länge vi kan, i synnerhet om du själv inte vill det.
Kit Ni kan inte tvinga mig att leva mot min vilja.
Judy Nej, det kan vi inte, men vi kan göra allt för att din vilja att leva inte skall upphöra, vad som än händer.
Kit Det obevekliga kommer att hända ändå.
Judy Så länge du ännu kan se alls finns det hopp.
Kit Tror du inte att jag upplever hur min syn försämras dag för dag? Skulle jag tvinga mig att lära mig Braille om jag inte kände synen rinna ifrån mig droppe för droppe, som i en kinesisk tortyr?
Judy Men ännu är du inte blind.
Kit Nej, men min frist blir oavlatligt kortare för varje dag.
Judy Man räknar inte dagarna tills man skall dö. Man räknar de dagar man fortfarande lever.
Kit Räkna de lyckliga stunderna blott, som om jag någonsin haft några. Jo, som flygare var jag lycklig, men jag får aldrig flyga mer. Den lyckan är redan avklippt för alltid.
Judy Men ännu har du ljuset och oss kvar. Vi överger dig aldrig.
Kit Vilka vi? Du är den enda som vet att jag är på väg att bli blind. Alla andra tror att jag är en kruka som hoppat av kriget av feighet, och hellre det än att de börjar tycka synd om mig.
Judy Ändå jagar du flickor fortfarande. Det är ett gott tecken. Fortsätt med det.
Kit Det är vad du inbillar dig. Jag är inte intresserad längre då jag inte kan urskilja dem tydligt.
Judy Ändå är du intresserad av pianisten.
Kit Hon är annorlunda. Hon spelar på ett särskilt sätt. Hon är inte bara teknisk utan har en levande lidande själ.
Judy Har inte jag det då?
Kit Om du har det kan du inte uttrycka det med musik.
Judy Hon har alltså förfört dig med sin musik.
Kit Nu är du där igen. Det är bäst att jag går.
Judy Förlåt mig.
Kit Det är ingenting att förlåta, men svartsjuka är alltid possessivt, och det tål jag inte.

Judy Du är en lika fri natur som hon. Hon har sin frihet i musiken, och du har din frihet kvar som flygare genom din stolthet, fastän du inte flyger längre.

Kit Jag gjorde en insats så länge jag levde. När jag inte längre kan göra en insats vill jag inte leva längre. (*Elizabeth spelar på avstånd. Han lystrar.*)

Judy Men hennes musik tycks ändå väcka något till liv i dig.

Kit När jag hör den musiken vill jag ändå inte släppa taget om livet.

Judy Så hennes musik ger ditt liv en mening.

Kit Nej, men den får mig att uppskjuta döden.

Judy Säg som det är, Kit. Erkänn det för dig själv. Du har blivit kär i henne.

Kit Möjligen i hennes musik. Allt annat är förbjudet.

Judy Varför?

Kit Och det frågar du, den enda som vet att jag håller på att bli blind? Jag kan inte ens göra några närmanden av hänsyn till henne och min invaliditet, som hon inte känner till.

Judy Men antag att hon också är kär i dig?

Kit Det finns ingen anledning att göra ett sådant antagande.

Judy Hur vet du det så säkert?

Kit Då skulle jag ännu mindre ha någon rätt att riskera någon olycklig kärlek.

Judy Och antag att den skulle bli desto lyckligare, just för att den skulle bli så begränsad?

Kit Du kommer med alarmerande hypoteser. Så som du håller på kan det sluta illa.

Judy Varför skulle hon stanna kvar här, om inte något höll kvar henne, antingen någon situation eller kanske något intresse eller besvarade känslor för dig?

Kit Du blir värre och värre.

Judy Jag försöker bara förstå situationen. Jag tror inte du har försökt förstå den, då du är involverad och inte kan se den utifrån.

Kit Vad vill du jag skall göra?

Judy Ge henne en chans, för experimentets skull. Jag har ingenting att förlora, för jag vet ju att du i din hemliga blindhet ändå alltid kommer tillbaka till mig.

Kit Jag vill aldrig ha dig som mer än som min bästa vän.

Judy Det räcker. (*Musiken tystnar.*)

Kit Hon har avbrutit sig.

Judy Kanske hon har hört våra tankar.

Kit Var inte absurd.

Judy Jag har stor respekt för musikens känslighet och goda mottaglighet för övertoner.

Kit Du gör mig galen med dina insinuationer. Det är bäst att jag går.

Judy Gå till henne och fråga varför hon har slutat spela.

Kit Även musiker måste vila sig emellanåt.

Judy Eller också kanske du får ett intressant svar.

Kit Det tror jag inte.

Judy Förlåt mig. Jag har retat dig tillräckligt. Du är fri från mig. (*Kit går genast ut.*)

Stackarn. Han har aldrig varit så förälskad förut. Dessutom är hon vacker, mycket vackrare än jag, men det missunnar jag henne inte, medan han inte kommer att få se mycket av henne.

Scen 2. Baren.

Nancy Tror du det är något mellan dem?

Tom Nej, det tror jag inte. De lever i helt olika världar. Hon är ju konsertpianist och alldeles för distansierad för att väl ens tänka på att ta sig an en utklassad flygare.

Nancy Men han har charm, och hon är svag för flygare, särskilt om de är utklassade.

Tom Hur vet du det?

Nancy Hon kan inte höra honom komma på tal utan att rodna.

Tom Då så. Då har du ditt svar.

Nancy Men är det ömsesidigt?

Tom Om han har en chans är han dum om han inte tar den, och han har aldrig missat en chans hittills.

Nancy Här är han nu. Han verkar inte på gott humör.

Tom Hur är det, Kit?

Kit (surmulet) En dubbel.

Tom Är det så illa?

Kit Håll käften.

Nancy Jo, det är tydligen så illa.

Kit Vad tusan dillar ni om?

Tom Vi är bara måna om dig. Det är inte bra för dig att bara gå omkring och drälla som en arbetslös dagdrivare.

Kit Ni vet att jag inte kan flyga mera.

Nancy Men varför? Det har du inte talat om. Blev du jordad? Fick du avsked? Du var en flygarhjärte. Vad hände?

Kit Det vill du inte veta.

Nancy Det vill jag visst.

Tom Du skulle när som helst kunna få en uppgift vid lantvärnet.

Kit Som vad?

Tom Till exempel lantmätare.

Kit Dra åt helvete! Kan jag få en till.

Nancy Något är på tok. Har hon sagt nej till dig?

Kit Vem?

Nancy Pianisten.

Kit Nu är du ute och cyklar igen. Hon ser inte åt mig, och jag ser inte åt henne. Hon spelar ju bara piano hela tiden.

Nancy Du förställer dig dåligt. Judy är svartsjuk på dig och henne.

Kit Hur vet du det?

Nancy Det vet alla vid hela teatern. (*Elizabeth har kommit ner men håller sig osynlig, har uppfattat samtalet och börjar lyssna diskret.*)

Kit Det är hennes sak i så fall.

Nancy En kvinna blir inte svartsjuk utan anledning.

Kit Lämna mig i fred! Låt mig dricka i fred!

Tom Han har tydligen haft en dålig dag idag.

Kit Den var tillräckligt bra utan er.

Nancy Har du grälat med Judy nu igen?

Kit Försök inte!

Nancy Jag försöker inte. Jag bara kollar din temperatur. Du har tagit ledigt från kriget, har fått avsked från flygvapnet, vill inte arbeta och tar ett erbjudande om ett arbete som en förolämpning. Något är fel.

Kit Ja, jag har druckit för lite på sistone.

Tom Snarare för mycket.

Nancy Om du har fått skräcken för flyget och kriget och därför inte längre blivit funnen lämplig är det bäst för dig själv ju tidigare du erkänner för dig själv att du är feg.

Kit (*får något vilt i blicken och stirrar på henne, som inför en ofattbar förolämpning*)

Tom Det är bra, Kit. Hon menar inte vad hon säger.

Kit Försök inte.

George (*har kommit in och gör nu sällskap vid baren*) Hon bara provocerar för att reta dig. Ta henne inte på allvar.

Kit Ni vet ingenting.

Nancy Nej, vi vet ingenting. Upplys oss. Vad skrämde dig ner på marken?

Tom (*förklarande till George*) Vi har försökt i veckor med att få honom på fötter, men han vill inte ha något att göra och inte ens spela clown vid er teater.

Kit Det gör ju alla andra där alldeles tillräckligt.

George Ärligt talat, George, är många av oss bekymrade för att du bara slår dank, och många har dragit den slutsatsen att du måste vara feg.

Nancy Tom erbjöd honom just den perfekta marktjänsten som lantmäteriasistent.

Tom Det var inte menat som en förolämpning, Kit.

Nancy Även om det måste kännas förnedrande för en flygare att spana in orörliga mål.

Tom (*ser Kits växande harm och inser faran*) Det är bäst vi lämnar honom i fred.

Elizabeth (*kommer ner*) Vad är problemet, Kit? Är du feg?

Kit (*försöker upptäcka henne, men hon står mot ljuset*) Vem talar till mig?

Nancy Han har fått för många groggar.

Tom Lämna honom i fred.

Kit För sent. Jag kan aldrig mera få någon fred.

Tom Han hade inte stannat på marken om det inte funnits anledning. Han är ju en ordentlig man.

George Med den bästa statistiken bland alla flygare härifrån.

Nancy Men han valde ändå att gå ner sig. Allt han gjort sedan dess har varit att jaga flickor. Jag bara varnar er, Elizabeth. Alla är svaga för honom, men han fastnar aldrig för någon.

Tom Det räcker, Nancy.

Kit Nej, det räcker inte. Det räcker aldrig. Jag blir aldrig färdig, fastän jag är helt färdig.

Elizabeth Jag tror han är sjuk.

Kit Nej, Lizza, jag är inte sjuk. Jag kan bara inte se dig.

Elizabeth Men jag står ju här.

Kit Jag hör din röst, men det är allt. Jag hör din musik, men du är lika osynlig nu som när du spelar på ditt rum. Just nu är du i min gula fläck, som ständigt växer sig större, och därför ser jag inte röken av dig. En till, Tom. *(försöker grabba tag i en flaska, missar den nästan)*

Tom (förstår genast) Det är bäst du håller själv.

Kit (håller, och missar glaset, håller allting bredvid, försöker igen men ser inte glaset)

Nancy (slagen av fasa) Han är blind!

Kit (kastar flaskan i golvet, som går sönder) Nej, Nancy, jag är inte blind, ännu! Men jag blir! *(rusar ut)*

George Det var alltså knuten.

Tom Han har lyckats dölja det väl ända tills nu.

Elizabeth (sätter sig bestört med handen för kinden)

Nancy Det var mitt fel. Förlåt mig. Jag visste inte att det var så illa. *(försvinner ut)*

George Så det var detta Judy menade när hon nämnde att han var oskyldig till sin oduglighet.

Tom (till Elizabeth) Er musik har tröstat honom. Jag föreslår att ni fortsätter. *(Elizabeth reser sig genast och går ut)*

George Jag gissar att jag behöver en drink.

Tom Det behöver vi alla. *(håller upp var sin drink åt dem)*

George Beklagar den strandade flaskan.

Tom Det finns fler. *(höjer sitt glas, och de dricker.)*

(Snart hörs åter Elizabeth med sin pianokonsert.)

George Har hon komponerat den själv?

Tom Jag tror det.

George Inte konstigt att Kit föll för den.

Tom Det är något med henne också men jag vet inte vad.

George Inte är det något fel på hennes musik i alla fall.

Kit (kommer försiktigt och förläget tillbaka, som om han kommit på bättre tankar av musiken.

George och Tom blir varse honom.) Förlåt att jag söndrade en flaska för dig, Tom. Jag ska betala den.

Tom Det behöver du inte göra. Olycksfall i arbetet. Det var Nancys fel som framprovocerade din blindhet.

Kit Jag är inte blind ännu, men jag har inte långt kvar. Det kan gå fort, men ingen vet säkert.

George Jag beklagar, Kit.
 Kit Gör inte det. Om det är något jag har försökt undvika är det folks beklaganden. Det är inte det minsta synd om mig, och ingen får tycka det.
 George Det blir svårt att låta bli.
 Tom Jag tror du kan ha något gemensamt med den där pianisten. Hon döljer också något.
 Kit Inte är det blindhet, i alla fall.
 George Och knappast hörseln heller.
 Tom Låt oss inte spekulera i det. Men jag tror ni kan behöva varandra, Kit.
 Kit Hon kan trösta mig. Men hur kan jag trösta henne, när jag inte ens vet om hon behöver tröstas?
 Tom Där har du något att göra. Ta reda på vad det är.
 Kit Och om jag inte hittar något?
 Tom Där finns något. Det hörs på musiken. *(Kit tömmer omedvetet Georges glas och lämnar dem.)*(till George) Du får en ny. *(fyller hans glas igen)*
 George Hur mycket tror du Judy visste om detta?
 Tom Allt. Därför teg hon om saken. *(De ägnar sig åt sina drinkar.)*

Akt IV scen 1. Pianorummet.

Elizabeth avbryter sig när Kit kommer in.

Kit Nej, fortsatt spela!
 Elizabeth Inte med dig i närheten. Då blir jag för känslsam.
 Kit Det gör inget.
 Elizabeth Är det sant att du håller på att bli blind?
 Kit Ja. Därför fick jag inte flyga längre. Jag kunde inte längre focusera säkert på ett fiendeplan.
 Elizabeth Kan ingenting göras åt saken? Ögonoperationer är inte helt ovanliga, och de lyckas bättre idag än på Bachs och Händels tid.
 Kit Tror du inte jag har undersökt alla möjligheter? Det är för riskabelt. Jag kan förlora synen helt och hållet genast.
 Elizabeth Har du något att förlora?
 Kit Bara dig. Jag ville ha dig så länge jag åtminstone kunde se dig, och det kan åtminstone bli en liten tid till.
 Elizabeth Hur små eller stora är chanserna för att en operation skulle kunna lyckas?
 Kit Minimala.
 Elizabeth Men de finns dock där.
 Kit Ja. Minst en på hundra.
 Elizabeth Och du vågar inte?
 Kit Alla experter avråder mig. De säger att jag ändå inte behövs i kriget längre nu när vi håller på att vinna det.
 Elizabeth Men flyga är det enda du vill och kan.
 Kit Ja.

Elizabeth Men om du kan rädda synen, och det skulle innebära att du skulle kunna flyga igen, vore det inte värt det yttersta risktagandet? Du vågade ju ta vilka risker som helst som pilot?

Kit Ja.

Elizabeth Vem har avrått dig?

Kit Judy.

Elizabeth Älskar du henne?

Kit Nej.

Elizabeth Men hon älskar dig och ser kanske din blindhet som ett sätt för henne att alltid få behålla dig.

Kit Det är dig jag älskar, Lizza. Du kom hit som en räddande ängel med din musik och uppenbarade för oss en bättre värld än krigets och invalidernas, raseriets och ruinernas, förstörelsen och galenskapen. Musiken öppnade en port för mig till ett bättre liv åtminstone för sinnet och hjärtat.

Elizabeth Jag tror du kan klara det, Kit. Jag ska vara din skyddsängel under operationen.

Kit Om du tror på det tror jag på det.

Elizabeth Jag tror det är värt ett försök. Jag tror inte vi har någonting att förlora.

Kit Det tror inte jag heller. (*omfamnar henne*) Tack för att du har räddat mig. Om det vill sig väl har du räddat mig hela vägen.

Elizabeth Jag vill gärna försöka.

Kit Om operationen lyckas har vi ett liv. Om den misslyckas var det ändå inget liv värt att leva.

Elizabeth Den skall lyckas.

Kit Det gäller att bara få med Judy på noterna.

Elizabeth Kan hon tredskas?

Kit Det tror jag inte. Det är mitt liv det gäller, som jag bara bestämmer över själv.

Elizabeth Lycka till, Kit. Gå till henne och berätta och få henne med på noterna. Jag fortsätter spela för dig under tiden.

Kit Gör det, min älskade. Spela tills jag lever. (*går. Elizabeth återupptar sin verksamhet vid pianot.*)

Scen 2. Hos Judy.

Judy Det är rena självmordet!

Kit Det vet vi inte.

Judy Jag vet det.

Kit Hur vet du det?

Judy Jag känner det på mig.

Kit Judy, jag har gjort oräkneliga flygningar och nästan varje gång riskerat livet medan jag samtidigt fått andra att förlora livet. Mitt liv har varit ett ständigt spel med döden, men jag har alltid klarat mig och överlevt.

Judy Och nu fick du chansen genom din tilltagande blindhet att äntligen försäkra dig om livet!

Kit Ett liv som blind är inget liv, Judy. Jag tror jag kan ännu en gång finna livet genom att gå genom döden.

Judy Och antag att operationen lyckas? Vad blir det av ditt liv då? Du far åter upp i luften och fortsätter skjuta ner tyskar och sprida död vart du än flyger, medan du själv kanske blir nästa offer. Det var just det jag hade hoppats få slippa en gång för alla.

Kit Det är mitt liv, Judy. Jag kan ingenting annat.

Judy Du har kunnat vara trevlig och hålla dig på marken ett bra tag nu.

Kit Under ständigt stigande vantrivsel vid barer och pubar och under ständigt stigande förakt och förtal av min omgivning, som tror att jag är feg? Jag är inte feg, Judy, har aldrig varit det, men om jag avstår från operationens möjligheter är jag verkligen feg.

Judy Du har fallit för den där pianisten.

Kit Eller också har hon kanske räddat mig.

Judy Vad är det med henne egentligen? Är hon helt frisk själv, eftersom hon kommer hit och spelar, när hon borde spela för trupperna ute i kriget, som hon lär ha velat?

Kit Jag vet inte.

Judy Ta reda på det då. Hon har kanske ett hemligt agenda och har därför fastnat för dig, som på något sätt kanske har passat hennes planer.

Kit Vi kan inte spekulera i hennes motivationer.

Judy Tvärtom. Vi borde göra det.

Tony (tittar in, knackar på efteråt) Står ni här och grälar, medan vi väntar på er?

Kit Din trupp väntar på sin regissör, Judy.

Judy Förlåt mig, Tony, men du kanske kan hjälpa mig att övertala den här dären till att inte kasta bort sitt liv på en operation som kommer att göra honom blind och oduglig för livet!

Kit Tvärtom! Det är min chans att göra mig nyttig igen!

Judy Om han klarar operationen ämnar han flyga igen och kasta bort sitt liv på att mörda oskyldiga tyskar genom att bomba sönder deras vackra städer. Är det bättre?

Tony Men Judy, han är ju faktiskt flygare, och om han kan fixa sina ögon så att han kan flyga igen, vem kan hindra honom? Och om operationen misslyckas och han blir blind, så får du ju behålla honom, för det är väl det du vill?

Judy Du menar, att vad han än gör, så blir det hans egen olycka?

Kit Du kommer att förlora mig i vilket fall, Judy.

Tony Tänker du verkligen satsa på operationen, Kit?

Judy Hans nya flamma, den där pianisten, har lyckats lura honom till att våga försöket.

Tony Aha! Det grönögda monstret är framme och spökar!

Kit Jag har inga planer på Lizza, Judy och Tony, men hon har faktiskt rätt, och jag försöker vara rationell.

Tony Är kriget rationellt? Är det verkligen rationellt att satsa på det, om man kan låta bli? Du är privilegierad som har kommit undan det, Kit, och jag kan förstå att Judy bedömer det som mera rationellt att du varken går upp i luften igen eller riskerar din syn.

Kit Samtidigt är flygning mitt enda riktiga liv.

Tony Du kan alltid flyga som medpilot.

Kit Det är inte det samma som att flyga själv, bestämma kursen och själv behärska manövrerna.

Tony Men om du opereras med framgång och kan flyga igen kommer du ofelbart att användas i kriget mot tyskarna, och ärligt talat måste jag ge Judy rätt i hennes betänkligheter. Vem har någonsin haft rätt i ett krig? Nazisterna utpekades som det värsta onda världens har sett, men hur mycket är sanning, och hur mycket är propaganda? Är inte Stalin med sin allt förkvävande diktatur en mera hotande fara, som vi har allierat oss med och det utan betänkligheter? Vi hade lika gärna kunnat alliera oss med Hitler mot Stalin, och det hade varit minst lika ont. Om jag har förstått saken rätt har Hitlers avsikter hela vägen varit att återupprätta Tyskland ur det första världskrigets fredssluts förnedring och orättvist pådyvlade skuldbördor, som förvandlade Tyskland till en utarmad slav berövad sin rörelsefrihet och alla sina rättigheter, medan ett antal tyskspråkiga länder sattes under utländskt styre, som Saar och Danzig. Nåväl, Hitler startade kriget, och det må han betala för, men jag kan inte se det rättfärdiga i att bomba sönder hela Tyskland för det, och det vill du göra.

Kit Jag beklagar, men jag har bestämt mig, och ingenting ni säger kan påverka mitt beslut. Mitt enda liv är att få flyga i luften.

Tony Det måste vi acceptera, Judy. Kom nu. Prospero väntar på sin Miranda.

Elizabeth (visar sig plötsligt, och alla förstår att hon redan en stund stått och lyssnat) Judy, jag har inga anspråk på Kit. Om han vill våga låta operera sig kan ingen hindra honom, och ni behöver inte frukta min inblandning, för jag reser inom kort utomlands för att spela för trupperna, som jag borde ha gjort för länge sen.

Kit (skyndar fram och omfamnar henne) Lizza, du får inte svika mig nu!

Lizza (gör sig lös) Gift dig med Judy. Det är hon som älskar dig.

Judy Du behöver inte uppoffra dig för min skull. Lizza.

Elizabeth Det är ingen uppoffring. Det är en plikt, min plikt mot musiken, liksom du har plikter mot teatern.

Tony Hon har rätt, Judy.

Judy Vi har förgäves försökt förstå dig, Lizza, och ditt gästspel här och vad du egentligen haft för planer, men nu förstår jag, att vi aldrig kommer att kunna förstå dig.

Elizabeth Det är kanske lika bra det.

Kit Är det verkligen bara musiken?

Elizabeth Gift dig med Judy, Kit. Hon älskar dig. *(rusar ut)*

Tony (efter en liten paus) Nå, hur blir det? Kommer regissören?

Judy Hon kommer. Kit, gå efter Elizabeth. Jag förstår henne inte, men du borde försöka göra det, innan det är för sent. (*Kit skyndar sig genast ut.*) Så, Tony. Nu står jag till Prosperos förfogande.

Tony (tar om henne och går ut med henne) Vi var nästan oroliga för ett ridåfall innan ridån gått upp.

Judy Som väl är kan man som skådespelare alltid ta på sig en mask för andra roller. (*De går ut.*)

Akt V scen 1.

läkaren Jag måste varna er, fröken Winslop. Ni virvlar omkring på randen av en avgrund och utmanar döden för varje ny konsertturné ni ger er ut på.

Elizabeth Men det är mitt liv. Jag kan inte göra annat.

läkaren Blev ni inte varnad redan långt tidigare?

Elizabeth Jo, det hette att jag var döende, men jag har aldrig dött, inte ens när jag velat det själv.

läkaren Så ni utsätter er själv hela tiden avsiktligt för dödsfara?

Elizabeth Så länge kriget håller på riskerar jag inte livet lika mycket som alltför många andra.

läkaren Ni gör naturligtvis en stor insats med att spela för trupperna vid alla de mest utsatta frontavsnitten, men ni borde verkligen inte ha utsatt er för de förfärliga klimatologiska påfrestningarna i Afrika.

Elizabeth Det var min bästa publik, och jag överlevde.

läkaren Ärligt talat, det borde ni inte ha gjort.

Elizabeth Nej, jag borde ha dött för länge sen, men ändå har jag inte gjort det, och så länge jag inte gör det och kriget håller på ser jag ingen anledning till att jag skulle riskera livet mindre än andra.

läkaren Vad driver er?

Elizabeth Olycklig kärlek. Vad annars?

läkaren Det självklaraste av alla svar. Men varför var det en olycklig kärlek? Jag har alltid betvivlat att någon kärlek kan vara olycklig, inte ens den så kallat olyckligaste.

Elizabeth Jag avstod från honom då en annan älskade honom, men jag var nöjd med att ge honom ett liv.

läkaren Var det den där flygaren ni har bett mig hålla er informerad om?

Elizabeth Ja. Lyckades jag ge honom det liv han ville ha?

läkaren Hans ögonoperation lyckades, och han fick faktiskt lov att börja göra flygningar igen. Han deltar nu i bombningarna av Tyskland och hör till de oförvägnaste piloterna som tar de värsta riskerna. Han är som ni, ett parallellfall, och det är kanske inte så konstigt, om ni tycks ha haft en passionerad affär tillsammans.

Elizabeth Den varade inte så länge. Han trodde han skulle bli blind, och jag trodde jag skulle dö. Därför for jag till Cornwall, för att, som jag trodde, få en lycklig avslutning på livet. I stället blev jag friskare och blev dödligt kär.

läkaren Och ni övertalade honom att utsätta sig för operationen, som kunde beröva honom synen permanent?

Elizabeth Han hade en flicka, en barndomsvän, som protesterade, men hon gick med på att låta honom ta risken om jag avstod från honom.

läkaren Så han kan aldrig bli er igen?

Elizabeth Nej. Men jag är nöjd och glad åt att ha bidragit till att han fick sin syn och kunde flyga igen.

läkaren Vet han om att ni utsätter er för ständig livsfara genom ert konserterande?

Elizabeth Jag vet inte. (*försiktigt*) Vet ni om de har gift sig? Det var meningen.

läkaren De är alltjämt bara förlovade. Då han riskerar livet som han gör har han bett om att få uppskjuta giftermålet till efter kriget.

Elizabeth Hur länge till tror ni det varar?

läkaren Högst ett år, kanske bara ett halvår. Tyskarna har redan förlorat men vägrar erkänna det själva, medan allt fler krafter inom riket vill forcera fram en fred.

Elizabeth Är Hitler galen?

läkaren Det får ni fråga honom om, om ni träffar honom. Er flygare kanske gör det med en bomb. Åtminstone försöker han. Han har bombat både Berlin och Hamburg.

Elizabeth Deltog han i eldstormen över Hamburg?

läkaren Ja, det gjorde han. Det hörde till en av hans första flygningar.

Elizabeth Det smärtar mig att höra. Hamburg var en av Tysklands mest framstående musikstäder.

läkaren Lyd ett råd och inställ alla vidare turnéer till efter kriget. Sedan kan ni spela desto mera till exempel för återuppbyggnaden av Hamburg.

Elizabeth Jag är ledsen, men jag kan inte sluta nu. En musiker musicerar tills han dör, eller han dör i förtid, och den värsta döden för honom är om musiken dör före honom.

läkaren (resignerar) Jag kan inte hindra er. Det är er ensak. Jag kan bara varna er, och det har jag gjort.

Elizabeth Tack för er rådgivning, och för nyheterna om Kit.

läkaren Ni gav honom hans liv tillbaka, även om det bara var tillfälligt, liksom ert som krigspianist också kan vara.

Elizabeth Tack, doktorn. (*reser sig och går*)

läkaren Dessa fanatiker. Vad är det som driver dem? De är parallellfall, hopplösa spelare av rysk roulette, och de kan inte sluta med mindre än kraschlandning. Vem dör först? Man borde nästan slå vad om saken, men båda har redan överlevt sig själva.

Scen 2. Baren.

Tom Så du har landat för gott?
Kit Aldrig mer, Tom. Jag har fått nog.
Tom Du ska vara glad att du kom ner levande.
Kit Jag vet inte om jag är det.
Tom Som levande kan man alltid dricka. Som död kan man inte ens det.
Kit Ändå ser jag fram emot min enda återstående flygresa, flykten från livet.
Tom Har du glömt Judy?
Kit Jag har aldrig älskat henne, Tom. Jag beklagar. Även om jag skulle vilja kan man inte forcera fram kärleken.
Tom Inte ens med en grann spirituellt och begåvad dam som Judy? Ingen skulle rata henne utom du.
Kit Jag ratar henne inte. Jag har alltid varit tacksam för hennes vänskap och värdesatt den som ingen annans.
Tom Hon hade gärna velat ha barn med dig.
Kit Jag vet. Tyvärr var det inte ömsesidigt. Ingen rationell människa vill i denna värld ha barn med någon, helt enkelt för att det vore själviskt och kortsynt att sätta barn till denna värld.
Tom Ändå föds det fler barn än någonsin.
Kit Det gör saken bara ännu värre och världen ännu mera belastad med elände.
Tom Så vad tänker du göra nu som markbunden? Tillbringa resten av ditt liv vid baren och flaskan?
Kit Har du ett bättre förslag?
Tom Du kan inte hindra att kriget tar slut, och bara det tar slut måste allting bli bättre.
Kit Bara tillfälligt. Det kommer alltid nya krig.
Tom Judy skulle alltid ha plats för dig i sin teater.
Kit Jag vet, Tom. Jag vet att jag borde vara tacksam för att jag fick synen tillbaka, och hade det inte varit för en viss dam hade det aldrig hänt, men den damen gick förlorad. Jag vet, det var inte Judys fel, utan jag förlorade henne bara för att hon var för god för mig.
Tom Hur gick det för henne sedan?
Kit Jag försökte följa hennes karriär. Hon valde alltid de värst utsatta soldatlagren för att ge sina konserter, som om hon uppsökte döden själv, som hon hittade lika litet som jag. Kanske hon som jag hittade något värre i stället.
Tom Det var inte ditt fel.
Kit Vems fel var det då, om inte deras, som utförde massutplåningen?
Tom Ni lydde bara order.
Kit Det är ingen ursäkt. Även en soldat kan vägra utföra ett uppdrag som överstiger hans kompetens.
Tom Ni visste inte vad som var i görningen.
Kit Men ledningen visste det, gjort är gjort, och det var vi som gjorde det, och för det är vi förbannade för alltid i våra egna ögon.

(Elizabeth har försiktigt kommit in genom dörren.)

Tom Jag tror vi har besök.

Kit (vänder sig om) Vem är du? En gengångare?

Elizabeth Jag hörde att du kommit tillbaka.

Kit Och varför kom *du* tillbaka?

Elizabeth Om inte för annat så för att gratulera dig till den framgångsrika operationen.

Kit Judy hade rätt. Jag borde ha hållit mig på marken och nöjt mig med att bara gradvis bli blind.

Elizabeth Vad hände?

Kit Vet du inte?

Elizabeth Vad vet jag inte?

Kit Jag flyger inte längre.

Elizabeth Varför? Var inte det ditt livs enda mening?

Kit Jo, tills vi sändes ut att bomba Dresden.

Elizabeth Var du med där?

Kit Jag var en av de många massmördarna.

Elizabeth Och därför vägrar du flyga mer?

Kit Är det så konstigt? Befälet visste vilket uppdrag vi skickades ut på. Eldstormen var planerad, men vi fick inte veta det, men vi tvingades inse resultatet av operationen när det var för sent att vända. Mer än trettio tusen, kanske sextio tusen, kanske mer än hundra tusen civila döda bara för att de råkade befinna sig i en av världens vackraste städer vid fel ögonblick, alla oskyldiga. Och vi, civilisationens försvarare, riddarna i korståg mot ondskan, genomförde denna den värsta massakern på oskyldiga i historien. Det berövade mig mina vingar för gott, och jag ser fram emot att efter döden få dem kompenserade av antingen änglavingar eller berättigade svarta vingar att flyga ner i helvetet med.

Elizabeth Du har blivit bitter.

Kit Är det så konstigt? Hur har det gått för dig då? Du lär ha uppsökt alla de värsta frontställena bara för att ge konserter. Har du också anledning att uppsöka döden?

Elizabeth Är du inte gift med Judy?

Kit Nej, jag är inte gift med Judy.

Elizabeth Var det inte det du skulle göra?

Kit Jo, men vi uppsköt bröllopet till efter kriget. Nu har jag tappat lusten, även om kriget tar slut. Men vad gör du här? Borde du inte spela vid fronten? Kriget är ju inte slut än.

Elizabeth Jag hörde att du var här.

Kit Så du kom för min skull?

Elizabeth Jag kunde inte låta bli.

Kit Lizza! (*kan inte bärga sig, omfamnar henne*) Jag har aldrig kunnat älska Judy. Jag älskade dig från början, och inte bara för din musiks skull. Din musik fick mig att lystra till en högre röst än mig själv, och jag fann dig. Du gav mig livet genom att insistera på min ögonoperation, så att jag kunde flyga igen, men det är slut med

det nu. Efter Dresden kan jag aldrig mera lyda order eller få ett flygplan att lyfta. Men du är kvar och har kommit tillbaka. Jag tror knappt det är sant.

Elizabeth Jag ville aldrig ta dig från Judy.

Kit Hon har sin teater. Hon tog mig alltid för sin självklara assistent, men jag har aldrig blivit något mer. Ja, ja, hon påstår att hon älskar mig och att hon alltid gjort det, men det är bara en vana hos henne, för att jag alltid varit till hands, så att hon vant sig vid mig och aldrig egentligen velat ha någon man men godtagit mig för att jag var i närheten. Kärlek av ren bekvämlighet kan man kanske kalla det. Jag fann någonting högre.

Elizabeth Min läkare säger att vi har båda överlevt oss själva. Det kanske vi har gjort det för att det var någon mening med det.

Kit Vad är det för fel på dig?

Elizabeth Det hette innan jag kom till Cornwall för första gången att jag led av ett växande hjärta som skulle innebära slutet för mig om jag inte genast kopplade av fullständigt. Därför kom jag till Cornwall, men blev bättre, ty du blev plötsligt en bättre del av mitt liv.

Kit Och din hjärtåkomma har förblivit bättre?

Elizabeth Jag kastade mig ut i kriget enkom för att låta mitt hjärta brista, men det ville inte brista längre. Vi tycks båda ha klarat oss.

Kit Och här är du för att ta hand om en krigsruin som bara hade flaskan kvar i livet att njuta av efter att ha blivit vingklippt av kriget. Vill du ha en fallen ängel utan vingar?

Elizabeth Vill du ha en handikappad pianist?

Kit Vi kanske kan kompensera varandra.

Elizabeth Det gick förra gången jag var här. Det fungerade.

Kit Ja, det fungerade, så att jag till och med fick synen tillbaka.

Judy (kommer in) Jag hörde, Lizza, att du hade kommit tillbaka. Du kom i grevens tid för att ta hand om ett strandat krigsvrak som bara vållade mig bekymmer med att strejka.

Elizabeth Betyder det att du ger oss din välsignelse?

Judy Bara du kan rädda honom. Han hade inte kunnat råka ut för något bättre, då allt annat hade varit sämre.

Elizabeth Tack, Judy.

Judy Tacka inte mig. Tacka försynen. Och tack för att du kom tillbaka.

(Elizabeth och Kit ser på varandra, fortfarande kvar i sin omfamning.)

Tom (försynt) Får jag bjuda er alla tre på en drink?

Judy Precis vad jag behöver. Vi ska sätta upp "En midsommarnattsdröm" till sommaren, i hopp om att kriget är över då. Kanske det blir bra till ert bröllop?

Tom (höjer ett eget glas) Skål, mina vänner.

(Alla fyra dricker varandra till.)

Slut.

19.1.2014

Kommentar

Pjäsen bygger på filmen *Cornish Rhapsody* från 1944 med Stewart Granger och Margaret Lockwood och är den tredje och sista pjäsen som inspirerats av de tre odödliga engelska pianokonsertfilmerna från krigstiden *Dangerous Moonlight* (Warszawakonserten 1941), *While I Live (Dream of Olwen* 1947) och denna. Medan i de två förra musiken dominerar såväl dessa pjäser som filmerna är här Hubert Baths *Cornish Rhapsody* mindre dominerande. Liksom i de två förra har författaren kommit med nya ingredienser som inte funnits i filmerna.

19 januari 2014